

Presentació

Aquest número de *Documents d'Anàlisi Geogràfica* inclou un dossier amb les principals aportacions que es realitzaren a les jornades «Ciutat i riu: l'aigua en l'organització de l'espai urbà», celebrades a Olot (la Garrotxa) del 5 al 8 de febrer de 1996.

Les jornades van ser la primera de les activitats organitzades per la recentment creada Càtedra de Geografia i Pensament Territorial de la Universitat de Girona, i foren coordinades per Anna Ribas (Secció de Geografia de la Universitat de Girona) i David Saurí (Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona). La Càtedra de Geografia i Pensament Territorial té la finalitat de ser un seminari permanent d'estudi, reflexió, investigació i divulgació de temes d'actualitat en el món de la geografia i el pensament territorial. El tema escollit per a l'inici de les activitats no podia ser de més actualitat, ja que són moltes i variades les experiències que s'estan duent a terme en diverses ciutats europees que tenen com a característica comuna el fet que les travessi un curs fluvial. Els coordinadors de les jornades vam creure, doncs, que seria interessant conèixer, reflexionar i valorar aquestes diferents experiències d'integració dels rius a les ciutats per, a partir d'aquí, poder arribar a trobar les millors alternatives per a l'ordenació i la gestió dels rius en els espais urbans.

Així, es van reunir durant uns quants dies experts de reconegut prestigi europeu, els quals, conjuntament amb un públic especialitzat, van presentar les seves experiències i reflexions entorn d'aquest tema. A causa del lloc on se celebraren les jornades (Can Jordà, al bell mig de l'incomparable marc de la Fageda d'en Jordà i molt a prop de la ciutat d'Olot i del riu Fluvià) es va contemplar com a rerefons de les jornades el cas de la conca del riu Fluvià i els espais urbans que l'integren, principalment la ciutat d'Olot i els nuclis urbans de Sant Joan les Fonts i Castellfollit de la Roca.

Durant els quatre dies que duraren les jornades, els ponents (en la seva majoria geògrafs), presentaren i discutiren amb els assistents diferents experiències europees d'integració de cursos fluvials en espais urbans. La major part de les ponències es troben recollides en aquest dossier, el qual respon a l'estructura habitual de la revista: un apartat d'articles de fons i un altre d'estats de la qüestió i documentació.

El tercer dia de les jornades es va realitzar una sortida a diferents indrets de la conca del riu Fluvià. La sortida, guiada pel biòleg Emili Bassols, del Parc

Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, va consistir en un recorregut al llarg del riu Fluvià, des de la Vall d'en Bas i fins a Castellfollit de la Roca, on es pogueren comentar diferents aspectes relacionats amb la integració (o mala integració) del riu amb els nuclis urbans que troba al llarg del seu recorregut i les diferents actuacions que s'estan duent a terme en aquest sentit. Especialment interessant va resultar ser el cas d'Olot, ciutat amb un bon mostrari d'actuacions i projectes per afavorir la integració del riu a la ciutat, però també amb exemples d'espais urbans fluvials degradats.

El darrer dia, i com a acte de clausura de les jornades, es va celebrar una taula rodona on es van debatre les experiències presentades al llarg dels dies anteriors. En aquesta taula rodona van participar David Saurí (geògraf, Universitat Autònoma de Barcelona), Emili Bassols (biòleg, Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa), Miquel Suriñach (arquitecte, Ajuntament de Manlleu) i Pieter Huisman (enginyer hidràulic, University of Technology Delft), hi va actuar com a moderadora Anna Ribas (geògrafa, Universitat de Girona).

De les diferents intervencions realitzades en aquesta taula rodona es poden extreure un seguit de sentències que sintetitzarien el conjunt d'idees exposades al llarg d'aquestes jornades:

1. Cal optar sempre per una **planificació integral i contínua** dels medis urbans que contempli els cursos fluvials que els travessen. Una planificació entesa així vol dir tenir presents dos factors:
 - a) **L'escala.** Els rius representen unes unitats naturals ben delimitades que en poques ocasions es tenen en compte per a la planificació territorial perquè no coincideixen amb les divisions administratives, les quals sempre són prioritàries en la nostra tradició cultural i històrica. Així, es fa necessari afrontar problemes de dimensió supramunicipal i que han de ser objecte d'iniciatives regionals.
 - b) **Una aproximació tècnica i científica multidisciplinària i interdisciplinària.** Un ampli ventall de perfils han de participar en l'ordenació dels cursos fluvials dins les ciutats (geògrafs, geomorfòlegs i hidrogeòlegs, naturalistes, historiadors, paisatgistes, urbanistes, economistes i planificadors).
2. Tota proposta d'ordenació i planificació dels rius en medis urbans ha de partir del principi de **respecte pel riu i per la seva llibertat**, com a presència dinàmica i evolutiva i de qui depenen tota una gamma de condicions ambientals i ecosistemes articulats i diferenciats. En cap cas és bo plantejar **l'eliminació dels rius de l'entramat urbà**, ni tan sols en els casos més extrems de degradació i pèrdua de les funcions mínimes pròpies del riu. Cal optar sempre per actuacions encaminades a la recuperació i a la conservació dels rius dins les ciutats.
3. L'èxit d'aquesta planificació integral requereix **la implicació de la societat civil**, per la qual cosa es fa necessari desenvolupar formes de participació social en la planificació de les ciutats fluvials.

4. Per entendre i gestionar els rius que travessen ciutats cal conèixer a fons la **història de les relacions entre la ciutat i el riu**. És en aquesta forma temporal que han estat contínuament en interacció amb l'activitat humana i on, per tant, es pot entendre la seva evolució, els seus canvis i les seves permanències. Només des d'aquesta perspectiva històrica podrem plantejar de forma adequada actuacions que afavoreixin la integració dels rius a les ciutats.
5. Per gestionar el risc d'inundació fluvial en medis urbans cal una **planificació a nivell de tota la conca del riu**, per això cal que es creïn els organismes corporatius adients per a aquest tipus de gestió. El risc zero no existeix. Les inundacions, com tots els desastres naturals, són provocats per la societat i no per la natura.

En definitiva, unes jornades que van aconseguir ser un fòrum de presentació, reflexió, debat i discussió sobre les estratègies d'integració dels rius en les ciutats. Els resultats de les jornades apunten les directrius bàsiques que haurien de seguir les ciutats europees si volen aconseguir integrar els seus rius dins l'entramat urbà.

Anna Ribas
Universitat de Girona

David Saurí
Universitat Autònoma de Barcelona